

Búcsú Mogyorósbányától

A mogyorósbányai hazánk leghosszabb életű, ugyanazon a helyszínen szervezett csillagásztábora volt, amely a nyolcvanas évek eleje óta egészen 2015-ig várta nyaranta a táborozókat.

Az első Komárom-Esztergom megyei csillagásztábort a Tarján melletti Somlyó-hegyen tartottuk 1980. július 26–28. között (néhány kilométerre a sokak által ismert tarjáni táborhelytől). Az időpont kiválasztása a telehold miatt nem volt szerencsés. Az esztergomi szakkör tulajdonában levő két refraktorral érkezünk: egy 60/600-as akromáttal és egy Telementorral. Végül nem túl jó emlékekkel ért véget a tábor, ezért új helyszín után néztünk. Tát és környékének máig közkedvelt, igen szép kirándulóhelye a Mogyorósbánya fölötti Kő-hegy. Az előző évi tábor tapasztalataira építve egy kísérleti hétvégi tábort rendeztünk itt a táti szakkörösökkel, majd meghívtuk a megyei TIT ismert tagjait Dinga László vezetésével, hogy kikérjük véleményüket a helyszínről. Végül a kiválasztott fennsík remek helyszínné bizonyult, így a döntés értelmében a következő nyári tábo-

rokat már itt rendeztük meg a megyei TIT támogatásával. 1981–82-ben „Aquadida” néven váltak ismertté a táborok, ezeket kezdetben Dinga László vezette. 1983–84-ben az amatőr csillagászok mellett természetkutatók (madarászok, bogarászok, meteorológusok, időnként hegymászók) is megjelentek. A szélesebb érdeklődői körnek megfelelően a tábor a „Föld és Ég” nevet kapta.

A növekvő népszerűségével együtt ekkoriban kezdett csak igazán kialakulni a tábori élet rendje, ekkor szereztük be a felszerelések nagy részét is. A fennsíkra vezető utat is rendbe kellett hozni. Szerencsénkre egy táti nehézgépezelő tolólapos gépével segített ki minket szívességből. Ez különösen fontos volt, hiszen a felszereléseket, élelmet és a vizet is mind ezen az úton kellett felszállítanunk. Egy ideig az „ideiglenesen” hazánkban állomásozó szovjet csapatok segítségével juttattuk fel a táborhelyre ezeket. Katonai terepjáró járműveik minden körülmények között felkapaszkodtak, még az utat sem kellett javíthatni. Ezekre a katonákra szívésen emlékszünk, hálások vagyunk segítségü-

A legelső, 1980-as tábor résztvevői a Somlyó-hegyen

Aquarida-tábor a Kő-hegyen

kért. Sokan máig emlegetnek egy (egyébként ukrán) tisztet, aki különösképpen kedvelt minket, rengeteget segített a tábor életében, családja is többször részt vett a táborban. Több Mizar távcsövet is behozott, ezek máig működnek néhányunknál. Mindenki Koljának becézte, csak évek múltán derült ki, valójában Timur a becsületes neve.

A szovjet csapatok kivonulása után a mogyorósbányai traktorosok voltak segítségünkre a felszerelések szállításában – de önzetlen segítségük mellett is szükségünk lett volna egy saját, állandó járműre. A táborban gyakran megfordult, egykori teher-taxis Fábján Mihálytól ajándékba kaptunk egy Wartburgot, sokáig ezzel hordtuk fel a vizet, az élelmiszert, és minden egyéb tábori alkalmatosságot. Az autó természetesen igazi, ehhez a táborhoz tartozó járművé vált: különféle emblémákkal díszítettük, rendszá-

ma pedig „FÖLD-ÉG” lett. Miután ez az autó nem bírta tovább a megpróbáltatásokat, egy másik Wartburgot kaptunk ajándékba, ezúttal a Vázsonyi családtól. Később egy – Bányai Szilárd által beszerzett – Barkas volt a tábor szállítójárműve. Több kísérletet tettünk, hogy a magyar honvédségtől vegyünk egy terepjárót, végül 2007 tavaszán sikerült egy Gaz-66 típusú járműhöz jutnunk a helyi TIT támogatásával.

A víz és az élelmiszer felszállítása természetesen csak a feladatok egy része volt – azokat be is kellett szerezni: az élelmiszert a mogyorósbányai csemegeboltban vettük,

Szovjet gyártmányú kisrefraktor az 1982-es táborban

Az 1984-es Föld és Ég tábor csoportképe

Külföldi vendég a táborban: Christian Steyaert előadást tart a belgiumi meteorészlelésről 1989 júliusában

a vizet pedig a falu ajánlotta fel az ivókútjából. A megvásárolt, majd felszállított élelmiszert el is kellett készíteni: első főszakácsunk az igen rendszerető Kókai Jóska bácsi volt (senki nem is merte eldobni a maradékot). A napi háromszori étkezés mellett még az éjszakai munkához is gondoskodott teáról. Később Forgács József, majd Farkas Ferencné Erzsé lett a szakácsunk, aki ha lehet, még Józsi bácsinál is akkurátusabb volt. (A remek szakácsok ellenére azért örülünk, hogy ennyi év alatt egyszer sem keresett fel minket a Kőjál, majd az ÁNTSZ).

A tábor hétvégén kezdődött és a következő hétvégén ért véget, de idővel a "kemény mag" elkezdett már 0., -1., -2. ... napon megjelenni a hegyen.

A 80-as évek végén egy ideig két turnusban táboroztunk, az ifjúsági táborban a kezdő amatőrök nevelése zajlott. Ezt Mécs Miklós vezette. A felnőtt turnust ekkoriban vette át Farkas Ferenc.

A sokféle érdeklődővel indult táborok lassan csak amatőrcsillagász rendezvényekké alakultak. A madarászok, bogarászok ugyanis panaszkodtak, hogy nem tudnak aludni – ami teljesen érthető, ha éppen egy-egy

tűzgömb érkezését fogadta hangos tetszésnyilvánítás az éjszakai észlelés közben. A megfigyelési eredményeket napközben, vagy borús időszakban rendszereztük, értékeltük, ilyenkor előadások is elhangoztak, kicsiknek

Az 1996. október 12-i részleges napfogyatkozás mogyorósbányai megfigyelői

A tábor kisegítő járműve a kilencvenes években ez a valamikor szebb napokat látott Wartburg volt

és nagyoknak egyaránt. A számos kiváló előadó közül jól emlékszünk Sári Gyuszi bácsira, aki örömmel mutatta meg új asztrógráfját – amit a következő évben mindig egy még újabb, még pontosabb követett. Hasonlóan remek előadásokat hallhattunk még számos táborozótól: Napról, kettősökről, mélyégyobjektumokról, szupernóvákról, fényképezésről, vagy éppen kinek-kinek saját észlelési élményeiről. Az utóbbi időben Vázsonyi Kálmán vette át a tábor vezetését.

A nyári táborok mellett őszi, majd tavaszi észlelőhétvégeket is szerveztünk, legtöbbször egy-egy ünnephez kapcsolódó hosszú hétvégre. Ezek teljesen önálló rendezvények voltak.

A cikk szerzője a mogyorósbányai tábor emlékkövénél

Néhány alkalommal az is előfordult, hogy a szilvesztert is Mogyorósbányán töltöttük. Persze nem a táborhelyen, hanem a törzshelyünknek számító Kakukk vendéglőben. Éjjelre viszont felmáshztunk a hegyre, hogy a szikláról gyönyörködhessünk az újévet köszöntő tűzijátékban. (A csodás kilátásnak köszönhetően Nyergesújfalu, Tát, Tokod, Dorog és Esztergom légtere is belátható.)

A három és fél évtized alatt rengeteg új embert ismertünk meg, számtalan barátot szereztünk. A táborozó csapat lassan szinte egy nagy családdá alakult át. Voltak persze, akik megházasodtak és eltűntek, hogy aztán pár év múltán gyermekeikkel együtt jelenjenek meg a hegyen.

Az évek előrehaladtával a mogyorósbányaiak már minden évben vártak ránk. Nem telt el úgy év, hogy ne érkeztek volna falubeli látogatók. (Rossz nyelvek szerint a csillagászok megjelenése az esős idő beköszöntét jelentette az aszályos forró kánikula után. A népi bölcsesség sajnos nem volt teljesen alaptalan.) Az ország számos részéről érkezett turisták is megfordultak nálunk, hiszen a táborhelyen halad át az Országos Kéktúra útvonala is. Saját magunk is szerveztünk kirándulásokat: Péli-föld-Szentkereszt, Esztergom, Tokod-Altárii uszoda, Nagy-Gete-hegy, bajóti Öreg-kő, vagy éppen a dorogi lencsehegyi bánya.

Ennyi év távlatából a rendszeres táborlakók bizonyára számtalan más emléket is fel tudnának idézni, ami nekem most nem sikerült. Ellenben én magam is hagytam ott egy emléket az utókornak: a rómaiak által a tokodi Gardelloca-erődítmény számára faragott, akkor éppen betonba ágyzott kötömb betonjában bal kezem tenyerének lenyomatát!

Felsorolni is nehéz, kik tettek igen sokat ezalatt a 35 év alatt a táborért: Dinga László, Kovaliczky István, Farkas Ferenc, Farkas Ferencné, Kókai József, Pozsgay Gyula, Vázsonyi Kálmán – és jómagam. A „Föld és Ég” tábor-sorozat végül 2015-ben, 35 év után ért véget – de a valaha ott táborozók egész életre szóló élményeket szerezhettek.

Szijártó Lajos